

Aydin Soei

VREDE UNGE MÆND

Optøjer og kampen for anerkendelse
i et nyt Danmark

TIDERNE SKIFTER

Vrede unge mænd
– optøjer og kampen for anerkendelse i et nyt Danmark
Copyright © 2011 Aydin Soei & Tiderne Skifter
Forlagsredaktion: Claus Clausen
Sat med minion hos An:Sats, Espergærde
og trykt hos Specialtrykkeriet, Viborg
ISBN 978-87-7973-477-7

Tiderne Skifter Forlag · Læderstræde 5, 1. sal · 1201 København K
Tlf.: 33 18 63 90 · Fax: 33 18 63 91
e-mail: tiderneskipfer@tiderneskipfer · www.tiderneskipfer.dk

Indhold

Forord 7

En aften på Blågårds Plads 9 • Fra Iran til Avedøre i 80'ernes Danmark – da 'minirockerne' blev erstattet af en ny gruppe drenge 11

Optakt: Optøjer som toppen af isbjerget 23

Februar 2008 – Den første aften med optøjer 25 • Toppen af isbjerget 30

1. Amerikanske tilstande 37

Uroligheder på Nørrebro i 1997 39 • Rodney King-optøjerne som forvarsel til Europa 44

2. 2001 – Skæringspunkt for en ny tid 51

Terrorangreb og politisk systemskifte 53

3. 2003 – Når bopælen bliver en belastning 65

„Men når jeg siger Frederiksberg, så er der ikke alle de fordomme“ 67 • Mistilliden til medierne og bydelsnationalismen 79

4. Kampe om medborgerskabet og medierne 99

Det splittede folk og kulturkampen i 2005 101 • De fraværende stemmer og mistilliden til medierne 108 • Mediestereotyper i katastrofesituationer 113

5. Franske optøjer og kampe om anerkendelsen 119

Optøjer rammer Europa i solar plexus 121 • Kampen om republikken og voldens artikulation 130

6. Franske tilstande i Danmark 141

Påvirkningen fra venstrefløjsaktivister og politiets fokus på etniske minoriteter 143
• Klublukninger og visitationszoner – vreden optrappes 156 • Dråben der får
bægeret til at flyde over 165 • Kampen om mediedagsordenen 171 • Muhammed-
tegningerne stjæler scenen 181

7. Folkeskolen i brand – når hudfarve og ulige forudsætninger falder
sammen 195

Enhedsskolen under angreb – lige adgang betyder ikke lige udfald 197 • Hudfarven
som en markør for balladen 208 • Opdelingen i 'sorte' og 'hvide' skoler 219

8. Betingelser for tillid og demokratisk samtale
– optøjerne artikuleres 233

Et brev bliver til 235 • En genoptagelse af urolighederne afværges 241 • Tillid avler
tillid – mistillid avler mistillid 246

Epilog: En bandekrig kommer til byen 259

Subkulturen i bikerbander og gadebander – to sider af samme sag 261 • En stat i
staten 276

Noter 297

FORORD

En aften på Blågårds Plads

Der var færre mennesker på Blågårds Plads end sædvanlig, da jeg og en gruppe venner i sensommeren 2009 satte os ved et af de udendørs caféborde. Det var dagen efter et af de mest spektakulære skyderier i løbet af bandekonflikten. Flertallet af kvarterets caféer befinder sig på hovedstrøget Blågårdsgade, der starter og slutter på hovedtrafikårenerne Nørrebrogade og Åboulevarden. Tommelfingerreglen er, at desto tættere på Nørrebrogade og weekend desto mere travle er caféerne.

I dag er der dog ikke mange andre end os, der har slået sig ned, og pladsens 3-4 caféer virker i det hele taget drænet for gæster. Vi er en broget flok på caféen. Få meter væk sidder en gruppe studerende ligesom jeg og mine venner og nyder den lune sommeraften med drinks og fadøl. Ved de to sidste borde sidder der kun mænd, hvoraf flertallet har etnisk minoritetsbaggrund. Den ene gruppe er optaget af en samtale om deres studier og om skikke forbundet med den muslimske højtid Ramadanen. Ved vores sidebord sidder en håndfuld unge fyre, hvoraf flere er kendte skikkelser fra den såkaldte Blågårds Plads-gruppe, som Rigspolitiet har betegnet som en organiseret bande.

De få gæster står i kontrast til de mange unge lokale mænd, der dominerer pladsen uden for caféerne. Nogle sidder på bænkerne og snakker med vennerne, mens andre nøjes med at give hånd og veksle nogle få ord, inden de smutter videre ud i natten. På trods af en stor udskiftning befinder der sig frem til kl. 23.00 konstant mellem 20-30 unge på Blågårds Plads. Enkelte forsvinder hver gang man kan ane en patruljevogn nærme sig, for igen at dukke op minutter senere, når politiet er ude af syne.

„Der er en underlig stemning. Det har der været siden i går,“ bemærker en af dem fra mit bord, der selv bor i kvarteret. Den foregående nat har der fundet et væbnet angreb sted mod rockergrupperinger på Nørrebro, og frygten for flere skyderier i bydelen er derfor særligt nærværende denne weekend.

Alle de unge mænd der var forsamlet på Blågårds Plads en fredag aften i august 2009 havde et udseende, der gjorde, at de kunne forveksles med bandemedlemmer, selvom kvarterets organiserede bande reelt blot tæller 5-10 mænd, som imidlertid kan trække på flere unge i området. Som jeg sad der med udsigt ud over Blågårds Plads, dagen efter at ukendte gerningsmænd

havde affyret skud i Jægersborggade mod politiet under en kilometer derfra, kom jeg uundgåeligt til at tænke over den verserende bandekonflikt. Jeg begyndte – uden at reflektere nærmere over det – at associere hver og en af de unge mænd på Blågårds Plads med kriminalitet generelt og bandekonfliktens skyderier i særdeleshed. De 20-30 unge mænd gled sammen i en homogen masse, hvor den enkeltes individuelle særtegn blev udvisket. Jeg fik nærmest et chok, da det gik op for mig, at en af dem dernede på pladsen vinkede til mig. Jeg opfattede først med nogle sekunders forsinkelse, at det var en ung mand ved navn Omar. Da jeg herefter kastede et fornyet blik på gruppen af unge på Blågårds Plads, gik det op for mig, at jeg faktisk for ikke så længe siden havde interviewet flere af dem.

Ud over Omar var den næste jeg genkendte en ung mand, der nikkede og smilede bredt til mig. Han hedder Abas og er sammen med Omar en af hovedpersonerne i denne bog. Omar er universitetsstuderende med kridhvid straffeattest, mens Abas fik en plet på straffeattesten som stor teenager. Begge er i starten af tyverne og i job og uddannelse og bidrager til denne bog med at sætte ord på, hvordan det opleves at vokse op som ung mandlig minoritet på Nørrebro i starten af det 21. århundrede.

Da jeg genkendte de to unge mænd gik det pinligt op for mig, at jeg selv – med mit udseende – sagtens kunne blive opfattet som potentielt farlig, hvis jeg trådte ud i kredsen på Blågårds Plads – på grund af mit køn (mand), min alder (ung), tøjstil (denne aften en grå hættetrøje), hudfarve (brun). Men naturligvis også på grund af lokaliteten (et område der befinder sig på Socialministeriets liste over ghettoer i Danmark).

Som denne bog viser, er det sjældent de samme mennesker, der deltager i gadeoptøjer og i de organiserede banders skyderier på gaden. Men der er et sammenfald, når det gælder oplevelsen af modborgerskab.

Medborgerskab kan vendes til modborgerskab via en række faktorer som manglende uddannelse, negative forventninger og stigmatiseringen ved at bo i områder, der generelt opfattes som et problem i den offentlige debat. Begge former for konflikter har derfor rod i frustrationerne blandt unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund i områder på Nørrebro og i andre gamle arbejderkvarterer, der i dagens Danmark ofte omtales som 'indvandrerghettoer'. Og det er historien om disse unge mænd – og om dem med en lignende baggrund som holdt sig fri af konflikterne – jeg her vil fortælle.

Jeg har tidligere beskæftiget mig med de unge mænd på Nørrebro og i Tingbjerg i bogen 'Skyld', der afdækkede årsagerne bag mordet på en italiensk

rygsækturist på Nørrebro tilbage i 2003. Siden da har jeg gennem foredrag, workshops og almindelige samtaler jævnligt haft muligheden for at diskutere sociale problemer med skolelærere, socialarbejdere, pædagoger og unge fra indvandrerlige boligområder. Det samme har jeg via mit virke i foreningen Ansvarlig Presse, der gennem de sidste tre skoleår har afholdt over 400 workshops på indvandrerlige skoler. Her har jeg især snakket med de unge om deres oplevelse af den offentlige debat omkring etniske minoriteter og om de særlige problemstillinger angående bande kriminalitet, optøjer og andre fænomener, der regelmæssigt finder vej til spalterne.

Fra Iran til Avedøre i 80'ernes Danmark – da 'minirockerne' blev erstattet af en ny gruppe drenge

Sammenfaldet mellem forfatterens egen biografi og denne bogs indhold er sikkert større end almindeligvis, hvilket jeg gerne vil give et par ord med på vejen. Jeg kom som 4-årig til Danmark fra Iran sammen med mine forældre i 1986 i den periode af Danmarkshistorien, der er blevet kaldet de store flygtningear. Det var her, Danmark for alvor begyndte at ændre farvesammensætning i gadebilledet. Få steder var dette mere synligt end i landets hovedstad og i de gamle arbejderkvarter på den Københavnske Vestegn, hvortil der blev henvist særligt mange af de nyankomne flygtninge og indvandrere. Deriblandt min familie. Vi flyttede til Avedøre Stationsby i Hvidovre.

Jeg skulle blive teenager, før det gik op for mig, at Avedøre Stationsby havde ry for at være et belastet område, og nogenlunde samtidig begyndte jeg også at reflektere over det besynderlige i, at et af de første ord, jeg som fireårig lærte i Danmark var „øl“. I løbet af min første sommer på Københavns Vestegn var mændene på bænken de første 'indfødte' danskere, som jeg havde kontakt med, og de jublede den dag, jeg gentog ordet for indholdet af den grønne flaske, som den ene af dem havde peget på. Denne første sommer i Danmark fremstod de voksne på bænken som repræsentanter for det 'hvide' Danmark. Senere overtog skolelærere, bibliotekarer og pædagoger den rolle. Jeg kunne bedst lide bibliotekarerne, som ikke satte en til at øve skråskrift i et hæfte. Da jeg begyndte at komme i biblioteket var det ikke til at se – i hvert fald ikke for mig – at det tidligere havde været præget af ballade og uro. For mig var det

som en dagligstue, hvor man kunne slå sig ned i sofaerne og bruge timer på at bladere i tegneserier.

Ti år forinden havde kommunen set sig nødsaget til at ansætte en biblioteksbetjent til at holde de drenge i skak, der gik rundt med cykelkæder og læderjakker og generede biblioteksgæsterne. Dengang blev ballademagerne rubriceret som 'minirockere'. Det var typisk arbejderklassebørn, som ikke var indskrevet i fritidsklub, og som positionerede sig *imod* skolelærere, bibliotekarere og pædagoger. Den første biblioteksbetjent opdagede snart, at 'minirockerne' ikke forsvandt bare fordi han råbte ad dem. Han tog derfor initiativ til at starte et værested for de klubløse unge, hvilket genskabte roen i og omkring biblioteket. Senere indskrev biblioteksbetjenten sig på Gladsaxe Børnehave- og Fritidshjemsseminarium, hvor han afsluttede sit studium med et speciale, der var inspireret af oplevelserne med 'minirockerne'. Efter endt uddannelse fortsatte den gamle biblioteksbetjent sit virke med drenge og unge mænd fra uddannelsesfremmede familier i Avedøre Stationsby. Gennem årene dukkede stadig flere drenge med en anden og mørkere hudfarve op i gadebilledet – mange flere end man så dengang i 1970'erne. „Dengang hed de minirockere, i dag hedder de 2. generations indvandrere,“ forklarer den tidligere biblioteksbetjent Birger Mosholt i dag.¹

Da begrebet 'minirockere' blev brugt som en trusselsbetegnelse for drenge og unge mænd i starten af 1970'erne, boede der blot omkring 20.000 etniske minoriteter i Danmark med rødder i 3. verdenslande. Efter de store flygningear hvor jeg og min familie kom hertil, var antallet steget til det tidobbelte. Før jeg havde påbegyndt mit tiende år, var der opstået en udbredt fortælling blandt mig og mine venner om, at 'indvandrerdrengene' var stærkere end de 'hvide' drenge. Altså bortset fra de etnisk danske drenge, hvis fædre havde et arbejde, hvor de tog fysisk fat. Vi var enige om, at de også måtte være stærke. De 'nye' drenge i Avedøre og arbejderklassens drenge var ofte socialt tæt på hinanden, hvorfor der ofte opstod naturlige venskaber og en fælles identitet som dem, der lavede ballade. Reelt bestod 'balladen' sjældent af andet og mere end at stjæle æbler fra folks haver, stjæle planker og rør fra en nærliggende byggeplads og i at iværksætte fejder og slåskampe mellem drenge fra forskellige boligblokke.

Ballademageridentiteten gjorde imidlertid, at jeg så op til de store drenge, som jeg syntes var de mest rå, og at jeg jævnligt kom op at slås i frikvartererne, hvilket næsten fik mig smidt ud af den lokale folkeskole. En dag proklamerede jeg over for min mor, at jeg gerne ville være bandemedlem, når jeg blev stor. Jeg var på det tidspunkt ti år, og forstod ikke bander som en størrelse, der organiserede sig omkring kriminalitet. Jeg og de andre små drenge opfattede

derimod banderne som en slags beskyttere af os og lokalområdet som helhed. Som barn i 80'ernes Avedøre formanede de andre drenge ofte en om, at man ikke måtte bevæge sig alene ind i det nærliggende skovområde, hvor der var bander af såkaldte grønjakker. De var ifølge de større drenge racistere, som tævede alle de indvandrere de kunne komme til. Frygten for grønjakkerne gjorde, at jeg og mine venner så op til de store drenge og unge mænd, der var fysisk stærke, og som organiserede sig i bander, der i vores verden var til for at bekæmpe racistiske grupper. Selvom den igangværende bandekonflikt her tyve år senere har en anden karakter, kan synet på de lokale bander som 'beskyttere' af kvarteret mod racistere (i dag indtager „rockere“ skurkerollen) genfindes blandt dem, der vokser op i de kvarterer, der har været hårdest ramt af skyderierne på gaden. Mere herom i denne bogs afsluttende kapitel: *En bandekrig kommer til byen*.

Til min mors store lettelse fik jeg aldrig opfyldt barndomsdrømmen om at blive bandemedlem, og jeg blev heller ikke smidt ud af skolen. Jeg og min familie flyttede i midten af 1990'erne fra Avedøre til en anden københavnsk forstad, Gladsaxe. Vi flyttede fra et indvandrer- og børnerigt boligområde til et andet almennyttigt boligbyggeri, som var domineret af et stort antal ældre.

I løbet af den første uge på min nye skole lagde jeg en enkelt gang an til en slåskamp med en dreng, som jeg opfattede som klassens mest irriterende elev. Til min overraskelse tog han ikke imod udfordringen, udmøntet i det los over skinnebenet, jeg gav ham. Og hvad der overraskede mig endnu mere: der var ingen af de andre elever, der begyndte at heppe på en slåskamp. Flere af dem kiggede derimod undrende på mig. En af mine klassekammerater spurgte mig efterfølgende, hvorfor jeg dog ville slås. Det kunne jeg ikke svare på. Jeg gik i den pågældende klasse i Gladsaxe de næste fire folkeskoleår, og episoden var stort set det tætteste jeg her kom på en slåskamp. På den gamle skole i Avedøre kom jeg ligesom mange andre af drengene op at slås flere gange om ugen, og vi heppede ofte i en rundkreds på vores klassekammerater, når der opstod slåskampe (som regel mellem 'stærke' repræsentanter for de enkelte skoleklasser).

En af grundene til at jeg som en lille knægt i Avedøre Stationsby havde påtaget mig en identitet som en af de rå børster var, at jeg langt fra kunne udmærke mig ved lektierne og skolearbejdet. Jeg hørte blandt de udvalgte elever, der i perioder ikke havde dansktimer med klassekammeraterne, men blev sendt ud til særlig læsetræning sammen med en håndfuld andre af skolens „læsesvage“ elever. Takket være den intensive læsetræning kom jeg efterhånden efter det. Efter en noget langsom start i 5. klasse i min nye skole i Gladsaxe,

hvor jeg i begyndelsen gav de nye klassekammerater mærkatet 'stræbere', endte jeg med at blive temmelig skrap til at læse og skrive. Derefter gik vejen videre over gymnasiet, hvor jeg pludselig befandt mig i en undervisningssammenhæng, hvor jeg var den eneste med mellemøstlig baggrund i klassen, hvilket er en tendens, der har gjort sig gældende på min uddannelsesvej lige siden. Min egen historie om folkeskolens og uddannelsens betydning for udviklingen af en ballademageridentitet er ikke atypisk, hvilket man kan læse i gennemgangen af den stadig mere socialt og etnisk delte folkeskole i denne bogs 7. kapitel: *Folkeskolen i brand*.

Efter at jeg var flyttet til Gladsaxe, gik det efterhånden op for mig, at mine nye venner ikke delte mit positive syn på Avedøre Stationsby og Vestegnen. Og da jeg op gennem teenageårene forsøgte at holde en slags mental kontakt til den gamle hjemstavn ved at følge flittigt med i mediedækningen af Vestegnen, opdagede jeg, at de områder der kom i pressens søgelys ofte blev beskrevet som *indvandrerghettoer*. Billedet hænger sammen med en henvisningspolitik, hvor især socialdemokratisk dominerede kommuner med meget almennyttigt boligbyggeri gennem årene har taget imod mange nyankomne flygtninge og indvandrere. Mange af disse havde ikke uddannelser med i bagagen fra hjemlandet, og dem der havde, endte ofte alligevel bagest i køen til job takket være 1980'ernes høje arbejdsløshed. Min mor havde en bachelor i fysik, da hun ankom til Danmark fra Iran, men kombinationen af et udenlandsk eksamensbevis, en manglende kandidatgrad, høj arbejdsløshed og ringe dansk kundskaber gjorde, at et job inden for fysikken ikke var realistisk. Min mor begyndte forfra på uddannelsesmøllen og lærte flydende dansk. Hun tog først en dansk gymnasieuddannelse og færdiggjorde efterfølgende et studium som ingeniør, da jeg var midt i mine teenageår. Min far ville ikke tage en uddannelse, og insisterede over for sin sagsbehandler på, at han var håndværker – med eller uden papirer. Som bevis tog han en persisk guitar med på socialkontoret, som han havde bygget. Han fortalte bagefter, at sagsbehandleren havde været imponeret af instrumentet, men at hun havde givet udtryk for, at man i Danmark skulle tage en uddannelse som håndværker for at kunne arbejde som håndværker. Min far fortsatte med at tjene lidt penge på hjemmebyggede guitarer, men tilhørte ellers gruppen af arbejdsløse etniske minoriteter, som udgjorde en stor økonomisk udgift for de mange Københavnske Vestegnskommuner, der op gennem 1980'erne havde taget imod et stort antal flygtninge og indvandrere.

I slutningen af 1990'erne sagde en række socialdemokratiske borgmestre fra de københavnske forstæder og vestegnskommuner stop. Fordelingen af de nyankomne indvandrere og flygtninge bidrog til et stadig mere både socialt

og etnisk skævt boligmarked, og borgmestrene kritiserede det paradoksale i, at landets rigeste kommuner typisk også var dem, der tog imod færrest nyankomne indvandrere og flygtninge.

Som en teenager der havde oplevet Danmark set fra de socialdemokratiske forstæders perspektiv, fattede jeg hurtigt sympati for argumentet om at standse den skæve fordeling, hvor de almennyttige boligområder der i forvejen led under høj arbejdsløshed skulle tage imod flest indvandrere og flygtninge. Det bidrog til et stadig mere socialt opdelt boligmarked, der igen smitter af på de lokale folkeskoler. Jeg så derfor måbende til, da den daværende regering med den socialdemokratiske folketingsgruppe i spidsen dukkede op på tv-skærmene. Vestegnsborgmestrene blev banket på plads med slet skjulte undertoner om, at de talte grimt om indvandrere og flygtninge.

De vrede unge mænd – taberne i uddannelsessystemet

Når etniske minoriteter fra landets gamle arbejderkvarterer til stadighed fremhæves i den offentlige debat som nogle, der skaber usikkerhed og utryghed, handler det især om den gruppe, der historisk har været mest synlige og larmende i det offentlige rum – de unge mænd.

Denne markante mandlige dominans med hensyn til hvem der befinder sig i risikozonen for at ende i kategorien potentielt sikkerhedsmæssigt truende, hænger blandt andet sammen med at den sociale mobilitet blandt unge mænd i Danmark generelt nærmest har stået stille siden 1970'erne, hvorimod kvinderne har haft fuld damp på, så de i dag udgør majoriteten på de videregående uddannelser.

Når det gælder efterkommere af indvandrere er polariseringen mellem kønnene endnu tydeligere, og især i dette årtusinde er de unge kvinder løbet fra deres brødre. Kvindelige efterkommere af indvandrere overhalede således i skoleåret 2009/2010 for første gang de jævnaldrende etnisk danske kvinder, når det gælder andelen som er i gang med en videregående uddannelse (6 ud af 10). Hos mændene er der betydeligt flere, der tabes i uddannelsessystemet. Mens 28 procent af de kvindelige efterkommere af indvandrere fra 3. verdenslande ikke har fået taget en uddannelse efter folkeskoletiden, gælder det samme for hele 42 procent af de 25-39-årige mænd.² Til sammenligning er det kun hver femte blandt de etnisk danske mænd, der ikke får taget en uddannelse efter folkeskolen, og konsekvenserne kan klart aflæses på arbejdsmarkedet. Hvor efterkommere med en erhvervsfaglig eller videregående uddannelse kan bryste sig af en beskæftigelsesfrekvens på 88 procent, er det tilsvarende tal 60 procent

blandt dem uden uddannelsesbeviser. Kvindernes succeshistorie i forhold til uddannelse har betydet, at de har brudt mønstret fra første generation af kvindelige indvandrere, der haltede markant efter mændene på arbejdsmarkedet. Etniske minoritetspiger i aldersgruppen 16-29 år har således i gennemsnit en højere beskæftigelse end både deres fædre og deres brødre.³

Som vi skal se i denne bog, står Danmark langt fra alene, når det gælder en udvikling, hvor især de ufaglærte unge mænd risikerer at ende i bunden af samfundet med ringere muligheder for at skabe det gode liv for sig selv og vinde anerkendelse blandt deres medborgere. Mens det langt hen ad vejen er lykkedes ufaglærte kvinder at fastholde job inden for især servicesektoren, er mange af de ufaglærte mandejob forsvundet sammen med industrisamfundet. De manglende jobmuligheder blandt de ufaglærte mænd udgør en del af baggrunden for nogle af de optøjer, der med jævne mellemrum rammer gamle arbejderkvarterer rundt om i Europa. Denne problematik er beskrevet i kapitlet *Franske tilstande og kampe om anerkendelse*.

Optøjer i storbyerne kan i et sociologisk perspektiv tolkes som udtryk for opsamlet afmagt og vrede ved oplevelsen af manglende livsmuligheder og anerkendelse. Som det fremgår af denne bog udgør afmagten og den ophobede vrede hos den enkelte imidlertid ikke en mekanisk størrelse, der automatisk fører til, at denne reagerer med vold og optøjer. Uddannelse og de livsmuligheder som følger med eksamensbeviserne, udgør en klar skillelinje mellem dem, der lader oplevelsen af skam og ydmygelse få afløb i vold, og dem der i stedet lader indignationen og vreden få afløb gennem demokratiske samtalekanaler.

Når uddannelse og job udgør en buffer imod brugen af vold, hænger det dels sammen med rationelle overvejelser, hvor de der risikerer at tabe mest ved deltagelsen i optøjer, simpelthen afstår. Desuden er uddannelse en kilde til *selvværd*, som, ifølge psykologiske studier, har afgørende betydning for folks modtagelighed over for skam og nederlag.⁴ Psykologiske eksperimenter har vist, at skam og nederlagsoplevelser også er smertefulde for individer med højt selvværd, men at de har lettere ved at afmontere skammen og håndtere vreden.⁵ Folk med lavt selvværd er derimod tilbøjelige til at opleve skammen ved diskrimination, negative forventninger fra omverdenen og ydmygende oplevelser som overvældende og uhåndterbare størrelser.

Ghettomærkatet som trusselsbillede

Det er slående så ofte de unge, som udtaler sig i denne bog, har svært ved at genkende mediernes og politikernes portræt af deres kvarterer. Men det er en erfaring, de ikke er alene om. Eksempelvis konkluderer en trivselsundersøgelse blandt beboere i 13 udsatte bydele i København – hvoraf flertallet også befinder sig på Socialministeriets ghettoliste – at otte ud af ti beboere er glade for at bo der og ikke ønsker at flytte. Et overvejende flertal udtrykker imidlertid også frustrationer over, at deres boligområde har et dårligt image i offentligheden.

I 2004 fremlagde Socialministeriet en liste over 25 boligområder, hvor mere end 40 procent af beboerne stod uden for arbejdsmarkedet eller uddannelsessystemet, og hvor boligselskaberne fik dispensation til at måtte afvise boligsøgende, som ikke var i job eller uddannelse. Listen blev hurtigt kendt som en slags uofficiel ghettoliste. I anden halvdel af tierne har politikere, meningsdannere og medier refereret til denne liste, når de henviste til landets såkaldte ghettoer, selvom staten på dette tidspunkt endnu ikke havde udarbejdet nogen officiel definition på, hvornår et dansk boligområde er *en ghetto*. Det er dermed først med lanceringen af regeringens såkaldte ghettoliste i efteråret 2010, at staten herhjemme officielt rubricerer danske boligområder som ghettoer. 29 boligområder havnede på regeringens ghettoliste, fordi de opfyldte to ud af følgende tre kriterier: 40 procent af beboerne er uden for arbejdsmarkedet, mindst halvdelen af beboerne er indvandrere eller efterkommere fra lande, der ikke er vestlige, og mindst 270 personer ud af 10.000 indbyggere har en dom for at overtræde straffeloven, våbenloven eller loven om narkotika.

Den sociale faktors betydning for definitionen af danske ghettoområder indebærer, at disse adskiller sig fra områder, der historisk er blevet rubriceret som ghettoer. Ordet stammer således fra forskellige stater og kirkers forsøg på at afgrænse jøder, sorte og andre fra resten af samfundet alene på baggrund af religion eller hudfarve.

Da statsminister Lars Løkke Rasmussen i oktober 2010 ved Folketingets åbning for første gang løftede sløret for, at regeringen ville identificere 29 ghettoer i Danmark, drejede dette sig således ikke om ghettoer i ordets oprindelige forstand, i og med at de danske områder er etnisk diverse. Det er imidlertid svært at overse, at ordet ghetto benyttes entydigt negativt. Dette viste sig allerede ved statsministerens lancering af, at vi skulle have en formel ghettoliste herhjemme, hvor han betegnede „ghettoerne“ som „huller i Danmarkskortet“. „Steder, hvor de danske værdier tydeligvis ikke længere er bærende,“ fortsatte Lars Løkke Rasmussen og fremdrog en sammenhæng mellem ghettoerne og unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund, der skaber uroligheder. Stats-

ministerens tale bar præg af, at den faldt i kølvandet på en sommer, hvor der havde fundet optøjer sted i Vollsmose i Odense, Gellerup Parken i Århus og Mjølnerparken på Nørrebro. „Når brandmænd kun kan komme ind og udføre deres arbejde under politibeskyttelse. Når skoler og institutioner bliver udsat for hærværk. Når chikane og kriminalitet er trådt i stedet for respekt. Når parallelle retssystemer vokser frem. Så er værdier som tillid, frihed og ansvar ikke-eksisterende,“ lød det fra statsministeren. „Vi vil rive murene ned. Vi vil åbne ghettoerne mod samfundet. Da jeg besøgte Tåstrupgård i august måned, slog det mig, at der i et boligområde på størrelse med den by, jeg selv bor i, ikke er én eneste butik. I andre ghettoer er det nærmest umuligt at gå rundt. Det er stenørkener uden forbindelseslinjer til det omgivende samfund. Det er de fæstninger, vi skal bryde igennem.“

Få uger efter offentliggjorde regeringen sin ghettoliste, og protesterne kom prompte fra en række af landets boligafdelinger. „Selvom der sikkert følger penge med, vil vi meget gerne sige nej tak. Vi vil ikke kaldes ghetto, for vi mener, at det kan blive en selvopfyldende profeti. Alene ordet kan få ressourcestærke personer til at holde sig væk,“ udtalte direktøren i Thisted Bolig, Ove Jensen, der anmodede Socialministeriet om at blive fjernet fra listen hurtigst muligt.⁶

Også landets politikredse udtalte en usædvanlig kritik af politikernes brug af ghettobegrebet, som de mente skabte en unødigt frygt i befolkningen og et forvrænget billede af virkeligheden i de omtalte kvarterer. Politikerne spænder ben for politiets, boligselskabernes og kommunernes arbejde for at løse de reelle problemer i landets udsatte boligområder, når de portrætterer kvartererne som kriminelle arnesteder, lød det fra en række politidirektører. „I den senere tid har vi gentagne gange hørt ordet parallelsamfund, som skulle være en karakteristik af Gellerup. Jeg synes, det er problematisk at bruge sådan et ord. Der er også brugt vendinger som, at politiet skal erobre området tilbage fra lovløse tilstande. Det er alt sammen efter min mening med til at give et billede af situationen, som i høj grad er forkert,“ forklarede politidirektør Jørgen Illum fra Østjyllands Politi.⁷

Blågårdskvarteret på Nørrebro er et af de nye områder, der siden efteråret 2010 officielt er blevet rubriceret som en ghetto.⁸ Området omkring Blågårds Plads ville imidlertid blive strøget af Socialministeriets ghettoliste, hvis opgørelsen over beboerne i Danmarks „ghettoer“ ikke alene medtog dem, der bor i almen-nyttigt boligbyggeri, men også inkluderede beboerne i de samme områders ejer- og andelslejligheder.

Jeg selv og en stor del af Blågårdskvarterets veluddannede og velbærgede beboere tæller således ikke med i statens kortlægning af beboerne i „ghettoerne“, hvor der kun kigges på kvarterets knap 900 almennyttige lejligheder. Beboerne i kvarterets andelslejligheder, hvoraf de mest mondæne har udsigt over Søerne i København, er imidlertid ikke medtaget i rubriceringen af området som en ghetto. Det kan i det hele taget være svært at genkende området i regeringens signalement af danske ghettoer som „typisk betonbyggeri fra 1960’erne og 1970’erne, der ikke fremstår indbydende og attraktive,“ som det hedder i udspillet ‘Ghettoen tilbage til samfundet – et opgør med parallelsamfund i Danmark’, der fortsætter: „Folk, der ikke bor i områderne, har ingen naturlig grund til at komme her. Der er ingen butikker eller arbejdspladser.“ En gåtur ad kvarterets hovedstrøg afslører hurtigt, at området er præget af blandede boligformer, hvor blokke med almennyttige boliger og andelslejligheder blot er adskilt af de ti skridt, som der er fra den ene side af gaden til den anden, og at der er en „naturlig grund“ til, at Blågårdsgade trækker et stort antal mennesker udefra. Gaden er således fuld af butikker, caféer, kunstnerfællesskaber samt spisesteder med alt fra iransk og marokkansk mad til *raw food* og de obligatoriske shawarma-steder, som findes overalt på Nørrebro. Hvis man imidlertid bevæger sig væk fra den befærdede Blågårdsgade og Rantzausgade (hvor jeg selv bor) falder både antallet af butikker og købekraften, samtidig med at antallet af paraboler på blokkene viser sammenfaldet mellem kvarterets almennyttige lejligheder og dets mest indvandrerige gader.

Det er især de unge i områdets almennyttige lejligheder, der bidrager til, at Blågårdskvarteret fortsat skaber overskrifter i forbindelse med kriminalitet, som tilfældet har været det hele vejen op gennem 1900-tallet, hvilket vi skal se i kapitel 3 (*Når bopælen bliver en belastning*). Farveaspektet ved frygten for kriminalitet begået af de unge mænd i landets gamle arbejderkvarterer anno 2011 er svært at komme udenom, og især Nørrebro har udviklet sig til et symbol på frygten for kriminalitet i et stadig mere multietnisk samfund. Som det ses i kapitel 4 (*Kampe om medborgerskabet og medierne*) har udlændingepolitikken desuden været øverst på mediernes og politikernes dagorden ved hvert folketingsvalg i årtusindets første tiår, og, ifølge valgforskningen, er det usikkert, hvorvidt disse valg ville være faldet ud til borgerlig side, hvis det ikke var for indvandrings- og integrationspolitikens betydning.⁹

Etniske minoriteter er således en samfundsgruppe, der til stadighed tales meget om i den offentlige debat, men desværre kniber det mere med at tale *med* denne gruppe af danskere, hvis stemmer derfor ofte er fraværende i den demokratiske samtale og forhandling om fremtidens Danmark.

På denne bogs sider kommer „stemmer“ tilhørende de etniske minoriteter til orde, der som oftest gør negativt opmærksomme på sig selv i mediebilledet. Bogen tegner et portræt af Danmark set fra et ungdomsperspektiv i boligområder, der stadig oftere rubriceres som „ghettoer“ af omverdenen, samtidig med at den beskriver baggrunden for, hvorfor især de unge mænd i disse boligområder er i risikozonen, hvad angår kriminalitet, manglende uddannelse, job og den deraf formindskede mulighed for at vinde anerkendelse blandt deres medborgere. De unges beretninger suppleres i bogen af forklaringer fra social- og klubmedarbejdere, skolelærere og politimænd samt sociologiske forklaringsmodeller på den oplevelse af modborgerskab, som går igen blandt mange af de unge mænd. Det er således en sociologisk tilgang til emnet med udgangspunkt i interviews, der har været bestemmende for bogens journalistiske fortælling.

Vreden bag de landsdækkende gadeoptøjer i februar 2008, der startede på Nørrebro, og derefter bredte sig til en del andre steder i landet, er ikke blot udtryk for en forbigående tilstand. En afdækning af mediernes, folkeskolens, politiets, politikernes og – selvsagt de unges – rolle i begivenhederne dengang hjælper os forhåbentlig også til at forstå, hvordan vi undgår, at vreden udvikler sig til en permanent tilstand. Samtidig afdækkes de eksisterende barrierer, der forhindrer generationer af unge mørklødede mænd i at føle sig anerkendt som ligeværdige medborgere i et Danmark, der bliver stadig mere multietnisk. Betingelserne for et ligeværdigt medborgerskab kræver blandt andet en indsats for at minimere det uddannelsesefterslæb, som især de mandlige efterkommere af indvandrere, har svært ved at undslippe. Men det kræver også, at etniske minoriteter selv bidrager til den evige forhandling om medborgerskabet, danskheden og ligeværdigheden i vort samfund, og at medier og politikere viser viljen til at inddrage etniske minoriteter i den demokratiske samtale.

Som denne bog viser, kan den demokratiske samtale medvirke til at forebygge, at unge udtrykker sig gennem vold. Dette viste sig ved de landsdækkende optøjer i 2008, hvor en gruppe unge i Blågårdskvarteret endte med at afslutte optøjerne på Nørrebro med et åbent brev til offentligheden, der forklarede baggrunden for urolighederne. Politiets og politikernes velvillighed til at mødes og diskutere vreden bag optøjerne betød, at en genoptagelse af afbrændingerne blev afværget samtidig med, at dialogen med de unge førte til konkrete løsningsforslag.

Omar og Abas spillede en vigtig rolle i tilblivelsen af brevet 'Sandheden bag urolighederne', ligesom de begge spiller en central rolle i denne bog. Jeg har

bevidst valgt at minimere antallet af unge, der citeres direkte i bogen, selvom jeg har talt med mange. Dels af hensyn til formidlingen, dels fordi de unges udsagn og forklaringer har vist sig at ligge meget tæt op ad hinanden. Omar og Abas er valgt som hovedkilder blandt de unge ud fra en vurdering af, at de med deres alder, sociale baggrund og straffeattester bedst repræsenterer feltet af stemmer, der udgør fundamentet for denne bog. Vi følger dem fra deres barndom i slutningen af 1990'erne og frem til udgangen af 2010, hvor de har udviklet sig til unge mænd, der fortæller om opvæksten i et af Danmarks mest berygtede kvarterer.

Min forhåbning med denne bog er, at den kan bringe stemmer og holdninger op til overfladen og dermed yde et lille bidrag til forhandlingen om et fremtidens Danmark – et samfund hvor alle har mulighed for anerkendelse og for at skabe sig et værdigt liv uden at slå om sig på omverdenen undervejs. Jeg ved, at dette også er årsagen til, at både kilder og forlag har takket ja til at medvirke og muliggøre nærværende bog. For dette skal de af hjertet have tak.

Aydin Soei
København, februar 2011